

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Польське Товариство педагогіки філософічної
імені Броніслава Ф. Трентовського (TRF)
Відділення загальної педагогіки та філософії освіти
Національної академії педагогічних наук України
Інститут вищої освіти НАПН України
Кафедра філософії**

**За підтримки
МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ
«ФОНД ОЛЕКСАНДРА ФЕЛЬДМАНА»**

**МАТЕРІАЛИ
XXII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

«ОСВІТА І ДОЛЯ НАЦІЇ»

**«ОСВІТА У ВИКЛИКАХ СЬОГОДЕННЯ:
СВІТОВІ ТА УКРАЇНСЬКІ КОНТЕКСТИ»**

(25–26 червня 2021 року)

**Харків
ХНПУ – 2021**

Редакційна колегія:

М.Д. Култаєва	– доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедрою філософії, головний редактор; Україна;
Н.В. Радіонова	– доктор філософських наук, професор, заступник головного редактора; Україна;
С.В. Бережна	– доктор філософських наук, професор; Україна;
Бертелсен Дейл	– доктор філософії, професор Блумбергського університету; США;
Гулда Мечислав	– доктор соціологічних наук, професор Гданського університету; Польща;
І.Д. Денисенко	– доктор філософських наук, професор, Україна;
О.О. Дольська	– доктор філософських наук, професор, Україна;
І.О. Радіонова	– доктор філософських наук, професор; Україна;
О.В. Садох	– доктор філософських наук, професор; Україна;
М.В.Триняк	– доктор філософських наук, професор; Україна;
О.М. Роговський	– доктор філософських наук, професор; Україна;
К. Штадлер	– доктор філософських наук, професор Віденського Інституту права, Австрія.

Затверджено Вченою радою

*Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Протокол №6 від 30 червня 2021 року*

«Освіта і доля нації». «Освіта у викликах сьогодення: світові та українські контексти»: Матеріали XXII Міжнародної науково-практичної конференції (25–26 червня 2021 року) / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. – Харків: ХНПУ, 2021. – 96 с.

Збірник містить матеріали доповідей з питань філософії, світоглядної культури, життєтворчості та актуальних проблем освіти і виховання у сучасних соціокультурних контекстах.

Збірник розраховано на наукових та практичних працівників у галузі освіти, викладачів вищої та середньої школи, докторантів, аспірантів, магістрів та студентів вищих навчальних закладів.

ОСВІТА: УРОКИ «ТЕКУЧОЇ МОДЕРНОСТІ»

О.Ю. Марчак, м. Харків

*Симулякр – це зовсім не те, що приховує собою істину, -
це істина, яка приховує, що її немає.*

Ж. Бодріяр

Прискорення темпів життя із вторгненням у нього високих технологій, величезний безперервний потік інформації, формування комунікативної сфери переважно в інформаційному віртуальному середовищі, що собою підміняє сприйняття реальності – тільки частина викликів перед сучасною людиною, когнітивно-гностичні можливості якої суттєво не змінились з часу появи homo sapiens. Запитування, що з наукових майданчиків змістилось у соціальний простір – у якому суспільстві ми живемо, різниця між інформаційним та суспільством знань практичної вагомості набуло ще на початку нашого століття на міжнародному рівні в доповіді ЮНЕСКО. Експертна спільнота розділила зростаючі можливості суспільств користуватись інформацією та власне знанням: «Поняття інформаційного суспільства ґрунтується на досягненнях технології. Поняття ж суспільства знань має на увазі більш широкі соціальні, етичні та політичні параметри» [1, с.19]. Не менш важливими є критична оцінка, аналіз, сортування та використання інформації як знання [1, с.21], що в сучасному контексті актуалізує позицію І. Канта про необхідність критики, яка у німецького мислителя набула визначальної характеристики Просвітництва та передумови виходу людства із «стану неповноліття» [2].

Постійна трансформація нашої життєсфери як константна характеристика буття в умовах невизначеності та освітній простір як її найбільш чутлива суспільна складова зумовлюють необхідність філософської рефлексії попереднього цивілізаційного досвіду із залученням міждисциплінарного підходу для розуміння напрямку виваженого руху.

Дослідження Модерну в історії людської думки, попри широту свого розуміння і трактувань, хронологічної, формаційної рухомості є наслідком кропіткої роботи наукової думки в осмисленні культурної історії європейського континенту та дає методичний інструментарій для аналізу складних викликів сучасності. Модерн як стан переходу, трансформації суспільств розглядали теоретики-соціологи У. Бек (суспільство ризику), Е. Гіденс (теорія структурації), М. Кастельс (інформаціональне суспільство).

Прикладом загострення модерного дискурсу є позиція польсько-британського вченого З. Баумана, що виходить далеко за рамки соціологічних досліджень. Метафора «текучої модерності» визначає у З. Баумана стан сучасного суспільства як постійну мінливість, нею ж дослідник воліє замінити малоінформативний з його точки зору термін «постмодерн». Перехід соціальної системи в іншу якість вчений означає запозиченням із пізньої античності поняттям *interregnum*, яке характеризує соціум та держави у стані «міжцарства» чи «міжвладдя» невідомої часової протяжності, невпевненості та непередбачуваності майбутнього [3]. Одним із висновків є описання процесу ексклюзії частини суспільства, у першу чергу молоді, із соціального простору, виробництва, культурної адаптації, що досліджувалось З. Бауманом у модерному англо-саксонському суспільстві в контексті соціальної мобільності-вкоріненості як поглиблення інформаційно-технологічного розмежування [4]. Інше не менш важливе спостереження – ідентичність, що водночас шукає своє Я і його зміни, розпорошення, відсутність глибини через оманливу ілюзію насиченого соціального спілкування у віртуальному просторі [3]. Погляд на Модерн як виробництво зайвих людей, породження глобальної міграції – тенденції, що стають ознаками сучасної України, достатньо досліджені та можуть слугувати важливим підґрунтям переходу вітчизняного теоретичного дискурсу в практичну площину.

Загострення проблематики «між» як іманентного суспільству стану компліментарне поняттю межової ситуації К. Ясперса, який проводить розрізнення таких «граничних» станів через особистість людини та її спроможність до зміни, прийняття, запобігання чи уникнення критичної межі, якою може бути смерть, страждання, втрата змісту життя. Трансцендування та подолання межі оновлює, вивільняє людину; складовою цього процесу є філософська рефлексія граничного, переосмислення наявного буття з прагненням комунікації й екзистенціальних відносин між людьми [5]. В умовах карантинних обмежень під час пандемії коронавірусу COVID-19 визначальні для філософії категорії комунікативної дії, діалогу з допомогою технологій on-line спілкування перетворюються в основний засіб навчального процесу, а в умовах ізоляції – іноді стають єдиним каналом міжособистісного зв'язку. Однак рятівний круг технологій в умовах надзвичайності прискорює поглиблення проблем інформаційного суспільства, в освітньому контексті це актуалізується симулякрами імітації, підміни якісного підробкою від передачі-

сприйняття знання до верифікації наукових здобутків в соціальному просторі. Ж. Бодріяр постмодернізм називає епохою тотальної симуляції [6]; різна хронологія модерного поступу європейським континентом дозволяє нам вчитись на чужому досвіді, треба не згаяти час.

Література:

1. К обществам знания: Всемирный доклад ЮНЕСКО. Париж: ЮНЕСКО, 2005. – 229 с. – URL: <http://inmeds.com.ua/upload/documents/society-knowledge/book042.pdf> vx.05.06.21
2. Кант И. Ответ на вопрос: Что такое просвещение? / И.Кант; [пер. с нем. Ц.Г.Арзаканьяна и И.Д.Копиева] // Сочинения : в 8 т. – Т.8. Юбилейное издание 1794 – 1994 / под общей редакцией проф. А.В. Гулыги. – М.: Чоро, 1994. – С.29-38. – (Мировая философская мысль) – URL: <http://prussia.online/books/sochineniya-v-8-mi-t> (дата звернення 20.03.19)
3. Текучая модерность: взгляд из 2011 года. Електронний ресурс: <https://polit.ru/article/2011/05/06/bauman/> (дата звернення 5.06.21)
4. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / Пер. с англ. — М.: Издательство «Весь Мир», 2004.— 188 с. – URL: <http://yanko.lib.ru/books/cultur/bauman-globalizaciya-8l.pdf> (дата звернення 7.06.21)
5. Ясперс К. Введение в философию. [Електронний ресурс] – URL: https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/yasp/index.php (дата звернення 20.03.21)
6. Жан Бодріяр. СИМУЛЯКРИ І СИМУЛЯЦІЯ [Електронний ресурс]. – URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Jean_Baudrillard/Symuliakry_i_symuliatsiia.pdf (дата звернення 30.04.20)

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР СЛОБОЖАНЩИНИ ХІХ СТ. У РЕТРОСЕКТИВІ І ПЕРСПЕКТИВІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Н.В. Радіонова, м. Харків

Проблема якості освіти та відповідності українських освітніх стандартів світовим є однією із нагальних турбот сучасного українського суспільства. Вплив освіти на національне самоствердження соціумів є загальновідомим фактом. Але треба зазначити, що межі і характер цього впливу змінюються у різних суспільних і культурних констеляціях.

Освітній простір Слобожанщини ХІХ століття, конституювався на зіткненні домодерної і модерної традицій, виразно демонструє яку роль відіграє освіта у самоствердженні нації та якою вона має бути у мультикультурному суспільстві. Збережені смисли цієї традиції є ресурсом для модернізації освіти у констеляціях постіндустріального суспільства.

ЗМІСТ

1.	Култаєва М.Д. Освітні і виховні виклики пандемії	3
2.	Дічек Н.П. Етнокультурні уявлення української молоді у вимірі сучасних україно-польських відносин	4
3.	Лях В.В. Трансформація освіти в інформаційну добу: зміст і рамкові умови	8
4.	Шевченко С.М. Діти з особливими потребами в період навчання і виховання в екстремальних умовах пандемії.....	12
5.	Усов Д.В. Нові вимоги до толерантності в сучасному інформаційному суспільстві	16
6.	Сагуйченко В.В. Освітні і наукові комунікації: цифровий контент.....	18
7.	Варич Н.І. Україномовні маршрути в глобалізованому освітньому краєвиді.....	23
8.	Васильченко Р.В. Військова освіта і національна безпека України	24
9.	Григорова Н.В. Семантики і поняття кризи у німецькомовних дискурсах, присвячених COVID-19	26
10.	Грицай О.М. Інтерактивна освіта: глобалізація та індивідуалізація освітнього процесу	27
11.	Дольська О.О. Інформаційний сад в якості локації соціалізації (про зміни геометрії простору соціалізації)	29
12.	Кобзева Ю.Ю. Философская эссеистика как школа креативного мышления.....	31
13.	Корж Г.В. УЧИТЕЛЬ І ЛІКАР: любов до справи, учнів і людей	32
14.	Лаврова-Рейнфельд І.А. Топологія сучасної освіти у суспільствах тотального цифрового контролю.....	36
15.	Марчак О.Ю. Освіта: уроки «текучої модерності».....	40
16.	Радіонова Н.В. Соціокультурний простір Слобожанщини ХІХ ст. у ретроспективі і перспективі розвитку сучасної освіти	42
17.	Роговский А.М. Ситуация постчеловека: опыт диагностики.....	44
18.	Садох О.В. Освітні каузації в суспільстві ризику	46
19.	Семко М.О., Шаблевська І.Ю. Особливості функціонування системи освіти в умовах сучасних викликів	48